

Gefinancierde rechtshulp wordt weer sexy

Bert Brands

voorzitter VSAN

In reactie op de brief van mr. F.J.P. Wolters uit Amsterdam, die schreef dat hij zijn gefinancierde rechtshulptoga aan de wilgen hangt (*Advocatenblad* 2004-1, p. 33) nu hij wordt geconfronteerd met de kwaliteitstoets als inschrijvingsvoorwaarde voor de Raden voor Rechtsbijstand, willen wij graag eens nagaan wat er de laatste jaren binnen de gefinancierde rechtshulp ten goede is veranderd.

Het bestuur van de Vereniging Sociale Advocatuur Nederland (VSAN) ijvert al lange tijd voor een hogere beloning en een verminderde bureaucratie rondom de toevoegingspraktijken van advocaten die nog rechtshulp geven aan particulieren met een kleine beurs of zonder enige beurs. Sommige advocaten en buitenstaanders hebben de indruk dat op dit terrein de laatste jaren louter slecht nieuws is te horen.

RESULTATEN

In de eerste plaats kan gewezen worden op het feit dat opnieuw een kleine verhoging van de vergoeding voor de werkzaamheden met terugwerkende kracht per 1 januari 2004 is ingegaan.

€ 93,84 bedraagt het bedrag dat thans per punt kan worden ontvangen, wat overigens nog altijd veel minder is dan wat de sociale advocatuur zou moeten verdienen. Een reëel bedrag zou thans rond de € 120 moeten liggen.

Ten tweede is de kwaliteitstoets uitgebod tot een instrument waarbij het hoge kwaliteitsniveau binnen de gefinancierde rechtshulp geïnstitutionaliseerd wordt met een minimum aan inbreuk op de bevoegdheden van de Orde en de Raden van Toezicht en een maximum aan vrijheid voor de advocaten om hun kantoororganisatie in te richten naar hun eigen wensen. Het is ontegenzeggelijk jammer dat de subsidiëring voor de audit voor het komende jaar gehalveerd is en in de toekomst geheel zal wegvallen maar daar staat tegenover dat voor eens en altijd afgerekend is, en ook in de toekomst zal wor-

den, met het fabeltje dat de sociale advocatuur minder werk levert dan de commerciële. De resultaten van de audits in 2002 en 2003 wijzen dat uit.

Ten derde wordt een belangrijke irritatie bij de advocaten rond het aanvragen van toevoegingen in 2004 weggenomen met de introductie van Vivalt. Door een on line-verbinding met de fiscus zal op basis van het brutojaarinkomen de eigen bijdrage worden vastgesteld zodat niet meer gehannest hoeft te worden met verklaringen omtrent inkomsten en vermogens, loonstroken, uitkeringsstroken enzovoort.

Ten vierde blijken in Amsterdam en Rotterdam goedlopende verwijzingsarrangementen te zijn ingericht door de plaatselijke Bureaus Rechtshulp en de sociale advocatuur. Cliënten worden daardoor verzekerd van een advocaat naar wie ze werden verwezen, terwijl advocaten sneller een toevoeging ontvangen. Het aanbod van sociaal advocaten is hiermee stevig aangetrokken, zo leren de ervaringen in met name Rotterdam. In Den Haag is de voorbereiding voor soortgelijk verwijzingsarrangement in volle gang, waarbij de ambitie is ook de financiële toets mee te nemen voordat doorverwijzing naar de advocaat plaatsvindt.

WENSEN

Er blijven overigens nog wensen genoeg over voor een betere, rechtvaardiger en doelmatiger inrichting van het stelsel. Boven aan de lijst staat zo langzamerhand het verzoek van de VSAN aan de Raden voor Rechtsbijstand om de incasso van de eigen bijdrage over te nemen van de advocatuur.

Daarnaast zou de mogelijkheid moeten worden geschapen om bij afgifte van voorwaardelijke toevoegingen aan cliënten een voorschot te vragen op basis van een verwachting dat uiteindelijk de toevoeging definitief zal worden afgewezen. Veel echtscheidingsadvocaten maken mee dat zij al bij het begin van de zaak inschatten dat bij de verdeling van de echtelijke woning er zo veel geld loskomt voor de cliënt(e) dat de vermogensgrenzen zullen worden overschreden.

Daardoor verschiet de zaak van toevoeging naar betalend. Vaker dan echtscheidingsadvocaten lief is maken zij mee dat de cliënten protesteren tegen de dan op te leggen nota met alle incassorisico's van dien. Nu is het vragen van een voorschot niet toegestaan. Maar een voorschot gelijk aan maximaal twee maal de hoogste eigen bijdrage beperkt het incassorisico voor de advocaat en legt niet aan alle cliënten een onaanvaardbaar hoge drempel op voor het bereiken van rechtshulp.

Verder moet er meer aandacht worden gevraagd bij de rechtenstudenten voor de aantrekkelijke kanten van het verlenen van rechtshulp aan particulieren. Op 28 april 2004 zal het congres van de Raden voor Rechtsbijstand in het kader van het tienjarig bestaan van de Wet op de Rechtsbijstand voor een groot deel in dat teken staan.

Verheugend is ook dat de Universiteit van Tilburg in overleg met de Orde van Advocaten en de VSAN heeft besloten de sociale advocatuur als masteropleiding in het nieuwe universitaire stelsel op te nemen (zie *Advocatenblad* 2004-3). Met name advocatenkantoren in Zuid-Nederland zullen benaderd worden met de vraag of zij student-stagiaires gedurende een periode van 2 jaren voor 20 uur per week willen laten meedraaien, om zo een bijdrage te leveren aan het vergroten van het aanbod van rechtenstudenten die rechtshulp aan particulieren willen geven. Wellicht dat een gedeeltelijke ontheffing van de opleidingsvereisten en misschien zelfs een verkorting van de stageperiode mogelijk zijn om het aantrekkelijk te maken de student-stagiair na het afstuderen als echte stagiair in dienst te nemen. Naar verluidt wordt ook bij de Universiteit van Amsterdam overwogen een dergelijke master opleiding aan te bieden, waarbij dan de Noordelijke Nederlanden bediend kunnen worden.

ZORGEN

Er blijven er nog genoeg zorgen over voor een stelsel van gefinancierde rechtshulp. De verhoging van de eigen bijdrage met 35% om een relatief kleine verhoging van de vergoe-

ding van de sociale advocatuur mogelijk te maken, is rondweg stuitend. Hetzelfde geldt voor de verhoging van de griffierechten en de daarbij gehanteerde argumenten. De VSAN heeft eens en te meer aangegeven dat de cliënt vaak geen keuze heeft of hij rechtshulp moet inschakelen of niet. Als hij bijvoorbeeld is ontslagen, als een uitkering is geweigerd, als zijn asiel is afgewezen of als hij wordt verdacht van strafbare feiten. Dat geldt ook voor het geval hij of zij een echtscheiding wil aanvragen. Deze voorbeelden bestrijken al ongeveer 80% van de jaarlijks afgegeven toevoegingen.

De beloning van de sociale advocatuur is nog altijd te laag.

De uitval binnen de sociale advocatuur en de toenemende vergrijzing zal bij ongewijzigd beleid leiden tot een implosie van de

sociale advocatuur. Het wegvallen van de Bureaus Rechtshulp en het invoeren van het loket leert weer eens dat niet elke verandering een verbetering is. Het zal leiden tot meer werk voor de advocatuur waar de advocatuur niet op zit te wachten omdat zij al vol zit. Het is afwachten of er vanuit de Bureaus Rechtshulp voldoende advocaten(kantoren) overstappen om de verwachte toename van de vraag naar rechtshulp op te vangen. Bovendien levert deze stelselwijziging geen oplossing voor de verborgen vraag naar rechtshulp die door diverse onderzoeken wel is aangetoond.

Om juist nu een einde te maken aan de gefinancierde rechtshulppraktijk, zoals mr. F.J.P. Wolters doet, is echt een stap te ver. Er worden binnen afzienbare tijd toch maatregelen getroffen die de vervelende bureaucra-

tische trekjes van het aanvragen van toevoegingen fors beperken.

Waar mr. F.J.P. Wolters wel gelijk in heeft is dat hij evenals de VSAN niet begrijpt waarom advocaten voor een uurtarief van € 93,84 een kwaliteitstoets moeten afleggen waar advocaten met uurtarieven van € 93,85 tot € 400 dit niet hoeven te doen. De VSAN roept dan ook de Nederlandse Orde van Advocaten op de kwaliteitstoets op te nemen in een verordening op de kwaliteit die van toepassing is op *alle* in Nederland werkende advocaten.

Het auditgezwel

Georg van Daal

redactielid, op persoonlijke titel

Advocaten die willen deelnemen aan het systeem van gefinancierde rechtsbijstand moeten een audit hebben ondergaan. Mijns inziens is dit het resultaat van fopperij door de overheid, waar de Orde onder de vorige deken flink is ingestonken. Wat daar ook van zij, het systeem lijkt niet van alle logica ontbloot. Wie van overheidsgelden – deels – wenst te bestaan, zal door de overheid gestelde kwaliteitstoetsen hebben te ondergaan. Over een tijdje zal de audit niet alleen de kantoororganisatie betreffen, maar ook – pas op: door middel van methodieken en intercollegiale toetsing – de juridische kwaliteit. Dat dit met de onafhankelijkheid van een vrij beroep, een cruciale functie van de advocatuur, niets meer te maken heeft, lijkt niemand te deren.

Ohm en Fortuin, alsmede Brands, schreven hierover stukken, waarvan mijn nekharren overeind staan. Ohm en Fortuin proberen uit te leggen dat het audittraject echt heel fijn is, en dat de partijen die onder dit juk hebben moeten doorgaan daar nog steeds van zitten na te genieten. Brands beju-

belt enige marginale progressie in de branche der sociale advocatuur, maar maakt dat weer ongedaan met een opsomming daarna van echte gruwelen. Hoe Brands kan beweren dat gefinancierde rechtshulp weer sexy wordt, als hij het daarna heeft over een dreigende implosie van de sociale advocatuur, is mij een raadsel.

De schrijvers van beide stukken wensen op basis van oneigenlijke argumenten de audit voor alle advocaten voorgeschreven te zien. Ik vrees dat, mede door de verpletterende onverschilligheid van het grootste deel van de lezers van dit blad, de apparatsjiks van de Orde en de Raden voor Rechtsbijstand er wel weer in zullen slagen iedere advocaat in Nederland op ‘democratische’ wijze (‘uw afgevaardigde stemde niet tegen’) een auditstelsel door de strot te duwen, dat weer nieuwe cohorten apparatsjiks op de been zal brengen en houden. Als het eenmaal zover is, wil ik kunnen zeggen, dat ik van tevoren heb gewaarschuwd. Bij deze. Ik wil u ook aansporen uw stem te verheffen tegen deze kwalijke ontwikkeling.

Dat kennelijk duizenden sociale advocaten een serie organisatorische inkoppers niet goed en niet systematisch geregeld had, en

nu door de audit hebben ontdekt dat het niet verkeerd is om dergelijke dingen te regelen, betekent niet dat de rest van de wereld hetzelfde juk moet dragen. Het argument dan, nu anderen die werken voor € 93,85 per uur worden gecontroleerd, iemand die € 400 rekent helemaal dient te worden getoetst, is onzinnig. Het gaat hier namelijk niet om het *uurtarief*, maar om de *ruif* waaruit men eet. Is die ruif belastinggeld, dan billijkt dat enige toetsen vooraf. Wie commerciële risico's neemt, en ervan afziet om incassorisico's op de staat af te wentelen, wordt door de tucht van de markt genadeloos afgestraft, als hij voor zijn € 400 per uur geen uitzonderlijke kwaliteit levert.

Diezelfde markt heeft overigens prima in de gaten dat je dergelijke tarieven slechts in uitzonderlijke gevallen betaalt en dat je voor de meeste producten ook uitstekend terecht kunt bij advocaten die rond de € 200 per uur declareren.

Willen de regelneven uit de sociale advocatuur en verbonden aan de Raden voor Rechtsbijstand alsjeblieft afblijven van de keuzevrijheden van partijen met wie zij niets te maken hebben, die ze evident niet kennen en nog evidentier niet begrijpen? ●